

**ANTON ÇEHOV'UN
' BİR EVLENME TEKLİFİ'
ADLI OYUNUNDAKİ
'NATALYA STEPANOVNA'
ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ**

ESRA KIZILDOĞAN

TEMMUZ 2006

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

ANTON ÇEHOV'UN

' BİR EVLENME TEKLİFİ '

ADLI OYUNUNDAKİ

'NATALYA STEPANOVNA'

ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Esra Kızıldoğan

S.B.E. İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programında Hazırlanan

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yavuz Pekman

Temmuz 2006

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yrd. Doç. Dr. İpek ALTINBAŞAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programından mezun olması için gereken tüm koşulları ve istekleri yerine getirdiğini onaylıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Melih Zafer ARICAN

İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı Koordinatörü

Bu tez okunup nitelik ve içerik açısından tümüyle yeterli olup İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı için uygun olduğu onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Yavuz PEKMAN

Tez Yöneticisi

Tez İnceleme Komitesi

İmza

Yrd. Doç. Dr. Yavuz PEKMAN

Yrd. Doç. Dr. Kerem KARABOĞA

Yrd. Doç. Dr. Erol İPEKLİ

ÖNSÖZ :

Benim için çok değerli olan bu yüksek lisans çalışması sırasında her konuda bana destek olan, her sözüyle önümde yeni kapılar açan ve oyunculuk serüvenimde bana yön göstermenin yanısıra yoldaşlık eden çok değerli hocalarım, Haluk Bilginer'e, Doç.Dr.Çetin Sarıkartal'a, Ezel Akay'a, Ayşe Lebriz'e ve Demet Akbağ'a sonsuz teşekkürler. Önlerinde saygıyla eğiliyorum.

Bu yolculukta beni yalnız bırakmayan sınıf arkadaşlarıma, gösterdikleri sevgi, saygı, paylaşım için minnettarım.

Ve, bu tez çalışmasına büyük emeği geçen, her zaman yanımda olan, beni anlayan, hayallerime ortak olan çok değerli eşim Cüneyt Uygur'a sonsuz teşekkürler.

ÖZET :

ANTON ÇEHOV'UN ' BİR EVLENME TEKLİFİ' ADLI OYUNUNDAKİ 'NATALYA STEPANOVNA' ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Kızıldoğan, Esra

İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr.Yavuz Pekman

Temmuz 2006, 39 sayfa

İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı'nda eğitim gören Esra Kızıldoğan tarafından Anton Pavloviç Çehov'un 'Bir Evlenme Teklifi' adlı oyunu ele alınmıştır.Pratiğin teorisine ilişkin bir deney olan bu tez çalışmasında örnek olarak seçilen oyunun metnine ilişkin değerlendirmeler, oyunun genel çözümlemesi, tüm karakterlerin analizleri, role dair yorumları içeren dramaturji çalışması ve hazırlık çalışmaları esnasında karşılaşılan sorunların ve yaşantıların ayrıntılarının yer aldığı süreç analizi ele alınmıştır. İnceleme, süreç ve sonuçlar, takip eden bölümlerde detaylı olarak sunulmaya çalışılmıştır. Söz konusu performans seyirciye açık bir performans olmayıp, bu tez çalışmasına temel teşkil etmek üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dramaturji, Rol Analizi, Yorum, Süreç.

ABSTRACT :

THE PERFORMANCE PROCESS FOR THE ROLE
'NATALYA STEPANOVNA' OF THE PLAY 'A MARRIAGE PROPOSAL'
WRITTEN BY ANTONE CHEKOV

Kızıldoğan, Esra

Progressive Acting Master's Program

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Yavuz Pekman

July 2006, 39 pages

The play 'A Marriage Proposal' (one act comedy), written by Antone Pavlovich Chekov in 1888, has been considered by Esra Kızıldoğan, student in Progressive Acting Master's Program. As an experimental study of theory driven from practice, the present report describes : evaluations about the text of the play choosen, the overall analysis of the play, the analysis of the characters, role analysis and dramaturgy studies that includes the interpretations related to the play, the analysis of processes that the players passed through during the preparation of the performance. The studies, the process and the results have been presented in detail. The mentioned performance is not open for audience but it has been projected to serve as a basis for this thesis.

Key words: Dramaturgy, Role Analysis, Commentary, Process.

GİRİŞ :

Bu çalışmada, Natalya Stepanovna karakteri içinden oyuncunun rolünü yaratma süreci anlatılmaktadır. Hedeflenen amaç pratiğin teorisine ulaşmaktır. Sadece yapmakla yetinmeyip bunu anlatabilmektir esas olan.

Bu tez, Dramaturjik Çalışma, Karakter Analizleri ve Uygulama Çalışması olarak üç ana başlık altında ele alındı.

Dramaturjik Çalışma bölümünde, oyunun geçtiği dönem, yazarın tiyatroya bakışı, oyunun konusu, oyunun türü temaları işlenmiştir. Bu kısım oyun yorumunun temelini oluşturmaktadır.

Karakter Analizleri başlığı altında tüm karakterlerin analizlerinin yanı sıra canlandırmaya çalıştığım Natalya Stepanovna rolünü bütün boyutlarıyla ele almaya çalıştım. Bu nedenle, yorumumu ayrıntılarıyla aktarabilmek için, oyundaki replikleri teker teker inceledim.

Rolün yaratım sürecini aktarmaya çalışırken prova çalışmaları, bu çalışmalar sırasında yapılan egzersizler, izlediğim yol ve ulaştığım sonuçla ilgili deneyimlerimi paylaştım. Önceliğim samimi olmaktı. Bir oyuncu için son derece özel olan bu süreci anlatırken mümkün olduğunca sade bir dil kullanmaya özen gösterdim.

Bu bölümler ve alt başlıklar pratikte izlenen yolun kendisinden yola çıkarak, pratiğin gözlenmesiyle seçilmiştir. Pratik ve teoriğin buluştuğu bu tez çalışmasında, hedeflenen konunun anlatımında her biri, bir bütünün ayrılmaz parçaları olarak düşünülmelidir.

İÇİNDEKİLER :

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
GİRİŞ.....	iii
1.BÖLÜM : DRAMATURJİK ÇALIŞMA.....	1
1.1. OYUNUN GEÇTİĞİ DÖNEM VE YAZARIN TİYATRO ANLAYIŞI...1	
1.2.OYUNUN KONUSU.....	3
1.3.OYUNUN TÜRÜ	6
2. BÖLÜM : KARAKTER ANALİZLERİ.....	8
2.1 STEPAN STEPANOVİÇ ÇUBUKOF.....	8
2.2 İVAN VASİLYEVİÇ LOMOF.....	11
2.3 NATALYA STEPANOVNA.....	15
3. BÖLÜM : UYGULAMA ÇALIŞMASI.....	18
3.1 NATALYA STEPANOVA ROLÜNÜN YORUMLANMASI.....	18
3.2 ROLE ÇALIŞMA SÜRECİ.....	34
4. BÖLÜM : SONUÇ.....	39

EK

Görev Dağılımı

KAYNAKÇA

1. BÖLÜM :

DRAMATURJİK ÇALIŞMA

Dramaturji, oyun seçiminden, oyun metninin çözümlenmesine, oyunun yorumlanmasından, sahneye getirilmesine kadar tüm sahneleme sürecinin yöntemsel adıdır. Aziz Çalışlar Tiyatro Ansiklopedisi`nde şöyle tanımlanır : *Drama yapıtlarının, oyunların iç yasalarını, ana kurallarını, oyun yapısı ilkelerini ortaya koyan drama sanatı bilgisi.*¹ Bu bilgi doğrultusunda, çalışmamın temelini oluşturan bu başlık altında ; Oyunun Geçtiği Dönem ve Yazarın Tiyatro Anlayışı, Oyunun Konusu ve Oyunun Türü konusundaki incelemelerimi sunuyorum.

1.1 Oyunun Geçtiği Dönem ve Yazarın Tiyatro Anlayışı :

"1880'lerde hükümet baskısının siyasal ve toplumsal eylemciliğe engel olduğu bir dönemde yazı yaşamını sürdürmeye çalışmış olan Çehov, 19. yüzyıl büyük Rus dünya edebiyatının en büyük adlarından. Çehov'un çoğu zaman lirik gerçekçilik ve psikolojik gerçekçilik olarak nitelenen oyunları, 1905 Devrimi öncesi "Çarlık Rusyası"nın şehir-taşra ikililiğini kendinde barındırdığı kadar , aristokrasinin çöküşüyle birlikte ortaya çıkan yeni koşulları da kendinde barındıran toplumsal yaşamın çelişmeli birliğini yansıtırlar; eskimiş, ömrünü yitirmiş eski toplum düzeninin insanlarını yeni bir düzenin gelmesi umudu karşısında ele alarak, bu insanların iç dünyalarında (iç dramlarında) toplumsal dış dünyanın dramını ortaya koyarlar; yaşamın dokunaklılığını gündelik yaşamın kendi var oluşu içinde verirler, yaşamı "kendiliğinden" oluştururlar. Bu nedenle, Çehov'un oyunlarının en önemli iki ögesi, tıpkı yaşamın kendisi gibi onun çelişkin birer yansısı olan oyun

¹ Çalışlar, A., *Tiyatro Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, s : 177

kişileri ile (dramatik) iç eylemdir. Bu kişiler, genel karşıtlığı içinde, duydukları boşlukta değer anlayışını yitirmiş, ama bunun farkında olan, gündelik yaşamın sıkıcı ve aynı zamanda katı gerçekleri karşısında ezilen yada buna bireysel ve nihilistçe başkaldıran kişiler (“Moskovalı Hamletler”) ile toplumsal değişim dinamiğinin ortaya çıkardığı, yeni ekonomik güçlere sahip kişiler yanı sıra, halktan yana toplumsal bir yaşam değişikliğini esinleten aydın kişilerdir; bu kişilerin bir bölümü, yaşamın tutkulu, hoşgörülü, çalışkan, bozulmamış, geleceğe açık yanını verirken, öbür bölümü yaşamın boş, sıkıcı, yılgınlıkla kapalı, düş kırıklığına uğramış, gerçeği örten, anlamsız kılan, ömür dolduran, yiten yanılısamarla avunan, geçmişte kalan yanını verirler; bu kişiler arasında oluşan dramatik çatışma, sonunda bütün bir toplumsal çelişmenin genel görünümünü, “atmosfer”ini yansıtır; bu “atmosfer”, kişiler arasında “mecazi” bir karşılıklı anlaşma diliyle kurulan iç eylemden doğar. Çehov’un duygusallık ile fars, melodram ile alaylama arasında ince bir dengeye dayanan oyunlarındaki bu iç eylem, iç diyalogla, “iç deneyim”le sağlanır; karşılıklı konuşan iki kişi birbirleriyle iletişim kurmadan, düşüncelerini izleyiciye duyururlar; tematik olarak yineledikleri sözler ile yoğun duyguları arasında kurulan karşıtlıkla kendilerini var ederler. Çehov’un şiirsel ve buruk gülmeceli üslubunu belirleyen bu iç eylem; kişilerin “zımni” olarak kendilerini ortaya koymaları, “zımnen çatışma”ları, oyun kişileri ile izleyici arasında bir uzaklık da yaratarak, izleyicinin karşısındaki “yaşam tuhaflığı”nı eleştirel bir gözle izleyip yaşantılaştırmasına yol açar. Bu simgeci ve izlenimci psikolojik anlatım bütünlüğü, yapısal birer öge olarak zaman ve mekan ile de yakından bağlantılıdır; iç eylem, zaman ve eşya ile doğrudan ilintilidir; örneğin geçen mevsimler, çocukların büyüyüşü, geliş ve gidişler, zamanı iç yaşantıya, iç gelişime bağlarken, oyunun dış mekandan gitgide iç mekana, açık ve geniş alandan gitgide kapalı ve dar alana sıkışması da mekanı iç yaşantıya, iç

gelişime bağlar. Böylece, Çehov'un oyunlarında bütün yapısal öğelerin bütüncül birliği ile iç eylemlilik yoluyla kendiliğinden kurulan "atmosfer", yaşamın ta kendi bir yansıması olarak kendini sahnede var eder; "insanlık komedyası"nı, yaşamın doğal (çelişkin) gülmeceğini oluşturur.

Çehov'un öbür büyük oyunlarında da açıkça görüleceği gibi, gündelik yaşamın görünüşte önemsiz olanın daha derin katlarına inerek, bunlara yüksek düzeyde dramatik bir nitelik kazandırmasıdır. Çehov, Martı'yı "komedyası" olarak nitelendirirken, yaşama uzaklık ile yaşamı yapıcılık arasındaki çelişkiyi işleyen *Dyadya Vanya*'yi (1899, *Vanya Dayı*) "taşra yaşamında sahneler" olarak, duyarlı insanların istekleri ve düşleri ile çağdaş yaşamın bayağılığı arasındaki çelişkiyi veren *Tri sestri*'yi (1900, *Üç Kızkardeş*) "dram", soyluluğun kaçınılmaz çöküşü ve yaşam değerleri ile yeni güçlerin ve kuşakların değerleri arasındaki çelişkiyi yansıtan *Vişyovy sad*'i da (1903, *Vişne Bahçesi*) yine bir "komedyası" olarak nitelendirir. 19. ve 20. yüzyıl Rus ve dünya edebiyatında derin etkiler bırakmış olan Çehov, bugün de en çok oynanan ve yorumlanan oyun yazarlarından biri olma sıfatını korumaktadır." ²

1.2 Oyunun Konusu :

Anton Pavloviç Çehov'un "Bir Evlenme Teklifi"³ adlı oyunu İvan Vasilyeviç Lomof'un Stepan Stepanoviç Çubukof'un oturma odasına girişiyle başlar.

Zaman için net bir bilgi verilmesinde de oyun içindeki diyaloglardan yola çıkarak öğle sonrası olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

² a. g. e, s: 139

³ Çehov, A. ,*Tek Perdeli 9 Kısa Oyun* , çev :Yılmaz Gruda, Bilgi Yayınevi, 1998, s : 89

Lomof'un Çubukoflar'ın konağını ziyaretinin sebebi Stepan Stepanoviç'in kızı Natalya Stepanovna ile evlenmek istemesidir. Heyecanlı, sinirli ve kuşkucu Lomof önce konuyu Stepan Stepanoviç'e açar, böyle bir durumdan fazlasıyla memnun olan baba bu fikri büyük bir mutlulukla karşılar ve derhal Natalya'yı çağırarak için çıkar.

Lomof yalnız kaldığında onun konuşmasından bu teklifini yapmaya nasıl karar verdiğini ve geçirdiği süreci anlatır. Bu oldukça hastalıklı bir süreçtir ve Lomof'un kuruntulu, sinirli ve kuşkucu yapısıyla birleşince zaman zaman onu gündelik hayatında da rahatsız eden fiziksel gariplikler olarak ortaya çıktığına şahit oluruz. Kulak çınlaması, el ve dudak titremesi, göz seyirmesi gibi. Bu konuşma sırasında içeri Natalya Stepanovna girer. Henüz hiçbirseyden haberi olmayan Natalya'yı içeriye babası göndermiştir fakat nedeni konusunda yeterince bilgi vermemiştir. Natalya, İvan Vasilyeviç'in neden geldiğini anlamaya çalışırken, İvan Vasilyeviç'te evlenme teklif etmeye çalışır.

Heyecanından dolayı konuşmasının giriş kısmını bir türlü geçemeyen Lomof lafi uzattıkça farklı konulara girmeye başlar ve birdenbire yıllardır Lomoflar ve Çubukoflar arasında dava konusu olan Öküz Çayırı'ndan "benim Öküz Çayırı"⁴ diye söz eder. Bunun üzerine bu konuda son derece hassas olduğunu anladığımız Natalya Stepanovna ve İvan Vasilyeviç çayırın, kime ait olduğu hakkında tartışmaya başlarlar. Tartışma ilerledikçe çok şiddetli bir kavgaya dönüşür ve birbirlerine seslerini yükselterek hakaret etmeye başlarlar. O esnada sesleri duyan baba Stepan Stepanoviç merakla içeri gelir. Natalya hemen olayı babasına aktarır ve en az kızı kadar bu konuda hassas olan baba da, önce nazik bir şekilde daha sonra da sesini yükselterek, çayırın kendilerine ait olduğu konusunda ısrar eder, en sonunda yine

⁴ Çehov, A. ,*Tek Perdelik 9 Kısa Oyun* , çev :Yılmaz Gruda, Bilgi Yayınevi, 1998, s : 95

taraflar birbirlerine hakaret etmeye başlarlar ve baba kız bileşip damat adayını evlerinden kovarlar.

Lomof'un bütün bu kavgalar sırasında yaşadığı heyecan, sinir ve öfke yüzünden fiziksel anksiyeteleri iyice artar ve güçlkle kendini dışarı atar.

Lomof çıktıktan sonra baba kız olay hakkında konuşurlarken Stepan Stepanoviç kızı Natalya'ya Lomof'un geliş nedenini söyler. Ve Natalya'dan hiç beklemediği bir tepki alır. Natalya bidenbire adeta histerik bir şekilde ağlamaya başlar. O da İvan Vasilyeviç'le evlenmek istemektedir. Hemen babasına Lomof'u geri çağırmasını söyler. Çaresiz baba mecburen az önce kovduğu damat adayını geri çağırır. İkinci defa kendi aralarında anlaşmaları için onları yalnız bırakır.

Bu kez hem Natalya hem İvan neden birarada olduklarının bilincindedirler. Fakat İvan Vasilyeviç az önceki kavganın etkilerini henüz üzerinden atlatabilmiş değildir. Natalya onu konuya rahatça girebilmesi için yüreklendirmeye çalışır ve konuşabileceklerini düşündüğü herhangi bir konu açar. Fakat bu konu da tarafların kişisel yapılarından kaynaklanan inatçılıkları ve gerginlikleri yüzünden daha önceki olayların tekrarlanmasına neden olur. Tekrar baba gelir ve yine benzer şeyler yaşanır, sesler yükselir, hakaretler edilir ve en sonunda İvan Vasilyeviç daha fazla dayanamayarak bayılır. Bunu gören Natalya yaptıkları hatanın farkına varır ve paniğe kapılır. İvan Vasilyeviç'in öldüğünü düşünür ve çığlık atarak yine bir kriz geçirir. Bunu gören çaresiz baba önce İvan Vasilyeviç'i daha sonra da kızı Natalya Stepanovna'yı ayıltıp onların birbirini öpmesini sağlar. Bu sayede Natalya ve İvan birbirlerini fark ederler ve aralarındaki konuşmalardan evlenme teklifine gerek kalmadan onların aile olmaya adım attıklarını anlarız.

1.3 Oyunun Türü :

Komedi öğelerine başvurularda yazılmış bu oyun genel olarak; sosyal sınıf, mülkiyet, aile ilişkileri, sahiplenme, kadın, erkek, aşk ve evlilik gibi kavramları insani durumlardan yola çıkarak anlatır.

Oyunun konusu, kişileri, gerçek yaşamdan alınmaktadır, bu içeriğin en doğal anlatımı olan günlük konuşma dili, olduğu gibi korunmuştur.

Konuşmalar salt söz düzeni olarak estetik bir etkinlik yaratmak için değil, gerçekleri açıklamak içindir. Aynı şeyler karakterleri yaratmak konusunda da söylenebilir. Oyun kişilerine karakter boyutu kazandırmak isteyen yazar, insanların konuşma tarzlarındaki farklılıkları vurgulayarak onları, dil özellikleri ile de tanıtmaya çalışmıştır.

Komik olanın karakterin kendisinde yaratıldığı güldürü anlayışıyla yazılmış bu oyun 'karakter komedyası'nın başarılı örneklerinden biridir. *16. yy fizyoloji düşüncesinin temellik ettiği Karakter Komedyası'nda, kişilerin huylarına egemen olan tek bir özelliğin ele alınması ve abartılması yoluyla, böyle bir özelliğin kişide yarattığı dengesizliğin ortaya konmasına ve bunun komedyanın başlıca konusu olmasına çalışılır; oyunun başlıca karakterinin kendisini beğenmişlik, para tutkusu, vb. gibi yanı abartılarak, güldürünün konusu durumuna getirilir.*⁵ Bergson, gülünç ve gülme konusu üzerinde yaptığı çözümlemede şöyle der :

Bizi güldüren kusurları ahlaksızlıkla ilintili görmeyip, onların toplumla uyumsuzluklardan doğduğunu kabul etmek daha doğrudur. Uyumsuzlukların güldürmesi için iki etken gereklidir. Bunlardan ilki, bu kusurcuk veya uyumsuzluğun

⁵ Çalışlar, A., *Tiyatro Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, s : 357

gölünç kişinin ruhsal durumuna bir asalak gibi yabancı kalmasıdır. Eğer bu kusur kişinin tüm varlığını emip onu tamamen değiştirseydi, kişi dram konusunu olurdu. İkinci etken, komedyada uyumsuzlukların gösterilmesinde yazarın izlediği yöntemdir. Komedyaya yazarı seyircinin ilgisini gülünen kişinin eylemine değil de tavırları üzerinde toplamaya özen gösterir. Çünkü edim, kendine esin veren duygu ile orantılıdır. Bu duygu seyircinin sevgi veya nefretini çeker; ciddidir. Oysa tavırlarda patlayıcı bir şey vardır; seyirciyi sarsarak olup bitenin ciddiye alınmasını engeller. İşte komedyada kişilerin iyi yada kötü olmaları bu bakımdan önem taşımaz. Olayların ciddiliği ve ağırlığı da, komedyanın “topluma aykırılık” ve “seyircinin duygulanmaması” olarak özetleyebileceğimiz iki koşulu ile hafifleyebilir. Bu koşulların ışığı altında, dalgınlık , katılık, sıgılık ve kendini bilmezlik gibi öğeler karakter komiği olarak saptanmış olur .⁶

Karakterler ayrı ayrı bu tanımda anlatılan özelliklere sahiptirler. "Bir Evlenme Teklifi"⁷nde yaratılan komik Bergson'un bu sözlerini doğrular niteliktedir. Bu da hem oyuncuya oynadığı rolü derinlemesine incelemek açısından büyük imkanlar sağlar , hem de seyir açısından izleyiciye doyurucu bir keyif verir.

⁶Şener, S., *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi, Ankara, 1998,s:203, 204

⁷ Çehov, A., *Tek Perdelik 9 Kısa Oyun* , çev :Yılmaz Gruda, Bilgi Yayınevi, 1998, s : 89

2. BÖLÜM :

KARAKTER ANALİZLERİ

2.1. Stepan Stepanoviç Çubukof :

Oyun Çubukof'un konağında geçmektedir, yani Stepan Stepanoviç ev sahibidir.

Yetmiş yaşlarında.

Toprak sahibi.

Lomof'la ilk karşılaşmasında nazik, babacan, konuşkan bir Çubukof görürüz. Kendine has bir konuşma biçimi, hitap şekli ve zaman zaman (özellikle duygularının taşıdığı ve kelimelerin ona göre yetmediği durumlarda) tekrar etmekten kendini alamadığı ona ait bir cümlesi vardır.

*“Ve daha bir sürü!”*⁸

Çok geçmeden bu ihtiyar adamın cimri bir tarafı da ortaya çıkar, Lomof'un kızını istemek için giriştiği konuşmayı kendi içinde yanlış yorumlayarak onun para isteyeceğini varsayar ve bu konudaki tavrı kesindir.

*ÇUBUKOF : Para isteyecek! Hava alır. Size ne gibi bir yardımda bulunabilirim aziz dostum?*⁹

Tabii bunu karşı tarafa hissettirmeyecek kadar akıllı ve tecrübeli bir adamdır.

Konuşma ilerledikçe Lomof cesaretini toplar ve Stepan Stepanoviç'in kızı Natalya Stepanovna ile evlenmek istediğini söyler. Bu durum karşısında Çubukof'un sevinci çok büyüktür. Kesinlikle Çubukof'un duyguları için de bunları ifade edişi için de taşkın diyebiliriz.

⁸ a.g.e., s : 91

⁹ a.g.e, s: 91

ÇUBUKOF : Siz bir harikasınız! Memnun oldum, mesrur oldum ve daha bir sürü. Evet gerçek bu. (Sarılır, öper) Senelerdir hep bunu düşünürdüm. Nihayet rüyalarım hakikat oldu . (Gözünden bir damla yaş düşer) Ve bilirsiniz, ben size hep kendi oğlum gözüyle bakardım. Allah ikinizde huzur, saadet ve daha bir sürü, ihsan etsin. Hep bunu istedim. Hay allah niye böyle aptallaştım? Çünkü sevinçten ne yapacağımı şaşırdım. Oh, bütün kalbimle...Ben gidip Natalya'yı getireyim. Ve daha bir sürü.¹⁰

Kızının evlenmesini çok istemektedir.Çünkü yetişkin kız babası olmak oldukça zordur. Hemen Natalya'ya haber vermek için çıkar.

Fakat Natalya geldiğinde görürüz ki bu haberi kızına açıkça söylememiştir. Bundan kızıyla arasında bir mesafe olduğunu, hatta ondan çekindiğini söylemek mümkündür. Kızının nasıl bir tepki vereceğini bilememektedir, kısacası kızının da evlenmeyi ne kadar çok istediğinin farkında değildir diyebiliriz.

Natalya ve İvan biraraya gelirler fakat daha evlenme teklifi gerçekleşmeden Lomoflar ve Çubukoflar arasında yıllardır dava konusu olan Öküz Çayırı'nın kimin olduğuna dair bir kavgaya tutuşurlar. Bağırışmaları duyan Stepan Stepanoviç onların yanına gelir, seyirci onları sakinleştireceğini ve konuyu tatlıya bağlayacağını düşürken birdenbire Çubukof'un gelişmiş mülkiyet duygusunu ve inatçılığını görürüz. Hatta öyle ki değil ortamı sakinleştirmek toprak konusundaki hırsı ve hassasiyeti öyle büyüktür ki on beş dönümlük ufak bir toprak parçasını Lomof'a kaptırmamak için tehdit ve hakaret yağdırmaktan sakınmayacak kadar aç gözlü ve damat adayını evden kovacak kadar öfkelidir. Evlilik fikrine gösterdiği sevinç ile bir avuç toprak için verdiği mücadele iki ayrı uçtur adeta.

¹⁰ a. g. e, s: 92

Burada dikkat çekici olan şudur, Natalya babasından aldığı kuvvetle konuşmaktadır ve henüz Lomof'un kendisini istemeye geldiğinden haberdar değildir oysa Çubukof Lomof'un neden orada olduğunu gayet iyi bilmektedir buna rağmen özellikle böyle bir günde bu gereksiz tartışmanın hararetle içine girerek ne kadar takıntılı olduğunu görmemizi sağlamıştır. Ayrıca Çubukof'un kızı üzerinde ne kadar etkili bir baba olduğu verilen tepkilerin benzerliğinden açıkça anlaşılmaktadır.

Lomof'un gidişinin ardından baba kız olay hakkında konuşurken Çubukof Natalya'ya Lomof'un ona evlenme teklif ettiğini, o nedenle buraya geldiğini söyler. Bunları söylerken hala öfke içindedir belli ki Çubukof'un tüm gelişmiş mülkiyet duygusunun, inatçılığının ve taşkınlığının yanı sıra bir yanlış anlama da söz konusudur. Yani bütün bunların olmasında Çubukof'un art niyeti yoktur , bu şekilde davranmaktan kendini alıkoyamayacak karakter özelliklerine sahiptir.

Lomof'un kendisiyle evlenmek istediğini öğrenen Natalya'nın tepkisi karşısında Çubukof şaşkınlığa düşer ve kızının da bu evliliği çılgınca istediğini fark eder. Çaresiz az önce kovduğu Lomof'u evine geri davet eder. Bundan dolayı öfkelidir ama kızının mutluluğu için bunu yapmaktan kaçınmayacak kadar da fedakar bir babadır. Tabii birazda kendi mutluluğu için, çünkü ortada olan kesin birşey vardır , Natalya'nın artık evlenme çağı gelmiştir!

Çubukof çaresiz Lomof'u geri çağırır. Natalya ve İvan'ı tekrar başbaşa bırakır. Fakat az önceki olayların benzerinin yaşanması çok uzun zaman almayacaktır. Bu kez de tartışma konusu kimin köpeğinin daha iyi olduğu üzerinedir. Çubukof yine onların seslerini duyarak içeri gelir. Karşılaştığı manzara az öncekinden farksızdır. Ama bu kez Çubukof alttan almaya gayret gösterir. Tabii bu gayret çok kısa süre sonra öfke, inat ve alaya dönüşür. Çubukof yine taşkın duygularını kontrol edemez, tehdit ve hakaret etmekten kendini alamaz. Yaşı,

konumu ve karakter özellikleri onun bu şekilde davranmasına neden olur. Büyük bir kavgadan sonra (Lomof'un artık bilincini kaybetmesi üzerine), bu iki insanın arasını düzelteren yine Çubukof'tur. Çünkü onun tecrübesi Natalya ve İvan'ın birbirleriyle uyumunu görebilecek kadar çöktür. En sonunda duruma el koyar ve onların barışmasını sağlar. Natalya ve İvan'ın aile saadetini ilk kutlayan da yine Stepan Stepanoviç Çubukof olacaktır.

2.2 İvan Vasilveviç Lomof :

Çubukof'un komşusu.

Otuz beş yaşında.

Toprak sahibi.

Lomof'un karakter özellikleri daha mekana adımını atar atmaz net bir şekilde göze çarpar. Yazar parantez içinde bize Lomof'un giyimi hakkında bilgi vermiştir . Fraklıdır, ellerine beyaz eldiven takmıştır ve kafasında silindir bir şapka vardır. Bundan yola çıkarak Lomof'un giyimine özen gösteren, titiz bir yapısı olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Çubukof'la konuşmaya başlar başlamaz Lomof'un kibar ama fazlasıyla heyecanlı ve garip denebilecek konuşmalarına tanık oluruz. Herşeyi birbirine karıştırmaktadır. Bir kaosun içindedir sanki! Sinirli ve kuruntulu yapısı açıkça ortdadır.

Lomof'un kendine güveniyle ilgili problemleri vardır. Panik haldedir. Bu panik evlenmek istediği kızın babasıyla konuşmanın getirdiği olağan gerginliğin ötesindedir. Bunu, haberi kızına vermek için yanından ayrılan Çubukof'un ardından yaptığı konuşmada anlarız. Kendi kendine konuşmaktadır.

LOMOP : Allahum ne soğuk! Bir kaz gibi tir tir titriyorum, sanki imtihana gireceğim. Önemli olan, aklımı başıma toplayıp bu fikre razı etmek kendimi. Eğer durmadan düşünür, tereddüt eder, ince eler, sık dokursam, ideal veya gerçek aşkı beklersem, ömrüm boyu evlenemem. Brrr! Amma soğuk! Natalya Stepanovna mükemmel bir ev kadını. Çirkin sayılmaz. İyi bir tahsili de var. Daha ne isterim? Hiç.

Amma sinirliyim ha, kulaklarım çınlıyor. (İçer) Hem canım, tam evlenecek çağıdayım. Yaş otuzbeş. Kritik bir yaş. Artık durup oturmalı, düzenli bir hayat sürdürmeliyim. Ayrıca durmadan çarpıntılara uğrun uyuyorum. Buyrun bakalım: İşte dudaklarım titriyor, gözüm seyiriyor. En korkuncu geceler. Uykum! Efendi efendi yatağa girerim, tam uyuyacağım , birden içime bir şey düşer. İlk başım zonklar, sonra omuzlarım sızlar; deli gibi yataktan fırlayıp bunlardan kurtulmaya çalışırım...Sonra tekrar yatağa uzanır, tekrar uyumayı denerim. Ama ne mümkün? Hemen içime gene bir şey düşer. Ve bu böylece, belki yirmi kere, belki...¹¹

Lomof'un bu konuşması psikosomatik rahatsızlıklar yaşadığını görmemize olanak sağlar.

“Psikosomatik, psikolojik kökenli olan fiziksel hastalıklara verilen genel addır. Yunancada ruh anlamına gelen "psyche" ile beden anlamına gelen "soma" kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Psikolojik sıkıntılar ve duygular özellikle içe dönük insanlarda vücudu etkilemeye başlar.”¹²

Lomof burada içinde bulunduğu durumdan dolayı kendini gergin hissetmektedir, bu gerginlik onda bazı fizyolojik ve biyolojik etkiler uyandırır. O etkiler uyandıkça Lomof paniğe kapılır. Paniğe kapıldıkça etkiler artar. Lomof 'un bu hali bir kısır döngüdür. Konuşma ilerledikçe bunun sadece şu an değil oldukça

¹¹ Çehov, A. ,a.g.e., s : 93

¹² Navaro , L. , Beni Gerçekten Duyuyor Musun ?, Ya-Pa Yayınları, 1987, s : 72

sık başına geldiğini anlarız. Lomof duygusal bir yapıya sahiptir. Duygusallık onun hayatında bir problemdir. Çünkü bu duygusallık onun daralmış, sıkışmış hissetmesine neden olmaktadır .Bunun Lomof için birçok nedeni vardır; yalnızdır, yaşlandığını hissetmektedir, aşık olamamıştır ve cinsel anlamda açtır.

Natalya'nın gelişiyile Lomof'un heyecanı iyice artar. Natalya onun neden geldiğini anlamaya çalışırken İvan Vasilyeviç konuya bir türlü giremez. Çaresizce konuya girmek için çırpınırken lafi ailesine, sahip olduklarına ve artık ona miras kalmış olan mala mülke getirir. Bu Lomof'un kendini güvende hissettiği alandır. Önemli bir ailenin mensubu olmak ve o aileden kalmış olan miras onun en çok övündüğü yanıdır. Ve tabii ki Natalya'ya evlenme teklifi konuşmasına buradan başlayacaktır. Fakat Lomof'un heyecanı da işin içine fazlasıyla girince asıl konuya bir türlü sıra gelmez ve Lomof bidenbire kendini Natalya ile tartışırken bulur.

Konu yıllarca Lomoflar ve Çubukoflar arasında dava konusu olan Öküz Çayırı'nın kime ait olduğudur.

Lomof tartışma başladığı andan itibaren oranın kendisine ait olduğu konusunda son derece inatçıdır. Artık tek amacı karşı tarafa bunu kabul ettirmektir. Evlenme teklif etmesi gereken kızla kavga etmeye başlar. Fakat Lomof, Natalya'ya asla hakaret etmez, tartışırken kibar bir dil kullanır. Onun amacı sadece ailesinden ona miras kalan toprağının tek bir parçasını bile başkasına kaptırmamaktır. Bunun içinse her yol mübah değildir, çünkü karşı taraf bu konuda kesinlikle Lomof'tan daha gözü karadır. Natalya ile her yolun mübah olduğu bir kavgada Lomof'un kazanma şansı çok azdır, çünkü Lomof duygusaldır.

Fakat Natalya sadece sözüyle değil aksiyonuylada oranın sahibi olduğunu kanıtlamaya kalkışınca Lomof bir an için saldırganlaşır. Tabii hemen arkasından kalp çarpıntıları tutar.

Bağırışmaları duyan Stepan Stepanoviç gelir ve hemen Natalya'yla birleşip Lomof'a karşı cephe oluşturur. Artık Lomof'un karşısında iki kişi vardır ve sınırları iyice gerilmiştir. Yine de terbiyesini bozmamaya çalışırken bu kez de baba kız bir olup Lomof'un bir diğer hassas konusu olan ailesine hakaret etmeye başlarlar.

Artık Lomof için de savaş vaktidir, ve o da başlar Çubukoflara hakaret etmeye. Fakat İvan Vasilyeviç'in yüreği bu tarz bir tartışmaya dayanamaz, yine hastalıkları depresir ve güçlkle orayı terk eder.

Lomof'un, mülkiyet düşkünlüğü, inatçılığı ve duygusallığı onun bu şekilde davranmasına neden olmuştur. Evlenmek için girdiği evden kavga ederek ayrılmıştır. Fakat Lomof'un gözü öylesine hırsıyla ve anksiyete ile karamıştır ki oradan ayrılmasının üzerinden çok geçmeden geri çağırılışının nedeninin evlilik teklifi ile ilgili olduğunun farkında bile değildir.

Tekrar döndüğü bu evde, karşı tarafın beklediği teklifi yapmadığı gibi gelin adayı ile tekrar tartışmaktan da kaçınmamıştır. Yine inatçılığına, en iyi olma hırsına ve duygusallığına yenik düşer. Üstelik bir önceki tartışmayı kazanma nedenini sadece karşı tarafın hatasının farkına varması olarak algıladığı için bu kez daha üstten konuşur. Ve tabii ki karşılığını, önce hayal kırıklığına uğrayan Natalya'dan, daha sonra da artık sabrı taşan babadan, duyduğu, hakaret ve alaylarla fazlasıyla görür.

İkinci kez aynı şeyler yaşanınca bu kez Lomof'un dayanacak gücü kalmaz ve bayılır. Çubukof'un yardımlarıyla ayağa kalkar ve kendine geldiğinde Natalya'yla dudak dudağadır. Çok mutludur. Artık onun da aile saadeti başlamıştır. Hem de onu bunca sıkıntıya sokan evlenme teklifine gerek kalmadan...

2.3 Natalya Stepanovna :

Çubukof'un kızı.

Yimi beş yaşında.

Natalya Stepanovna'nın açık sözlü ve ben merkezci yapısı daha Lomof'la ilk karşılaşmalarında göze çarpar. Fark edilen diğer özellikleri ise konuşkan olması ve çalışkanlığıdır.

Natalya'nın, anaç, bir çiftliği yönetebilecek enerji ve donanıma sahip ve ufak hesaplar yapmaktan geri durmayan bir toprak kadını olduğunu söylemek mümkündür.

Natalya Lomof'un ziyaretinin sebebini bilmemektedir ve bunu anlamak ister.

Lomof karşısında Natalya'ya belki de biraz aşırı gelen bir heyecan ve kibarlıkla ailesinden, aralarındaki dostluktan ve kendisine miras kalan topraklardan söz etmektedir. Ve Lomof birdenbire kime ait olduğu yıllardır aralarında dava konusu olan on beş dönümlük araziden "*benim Öküz Çayırı*"¹³ diye bahseder.

Lomof'u dinlemekte olan dikkatli Natalya hemen bu konunun üzerine atılır.

Burada Natalya'nın mülkiyetle olan ilişkisinin ne kadar kuvvetli olduğuna tanık oluruz. Tahammülsüz ve inatçıdır. Kendinden son derece emindir. Artık Lomof'un ziyaretinin amacı ile ilgilenmez, ya da bu ziyaretin nedeninin "*Öküz Çayırı*"¹⁴ olduğunu düşünür demek mümkündür.

Fakat bu bir yanlış anlamadır ve Natalya henüz farkında değildir.

Bu tartışma tarafların inatçılığı, mülkiyet hırsı ve duygusallıkları nedeniyle gittikçe alevlenir ve kavgaya dönüşür.

¹³ Çehov, A. ,a.g.e., s : 95

¹⁴ a. g. e. ,s: 95

Natalya bu kavga sırasında ağızına gelen hiçbir şeyi söylemekten sakınmayacak kadar gözü kara ve atılgandır. Üstelik bu tarz durumlarda kadınlara has çenebazlığa ve karşılık vermedeki çevikliğe fazlasıyla sahiptir. Sert tavırlı ve baskın bir karakterdir.

Kavga gittikçe büyür ve tabiri caizse Natalya Stepanovna kıyameti koparır.

Sesleri duyan babası merakla içeri gelir.

Az önceki sert, kendinden emin ve baskın Natalya, babasının gelişiyle adeta çocuksu bir hal alır.

Babasının Natalya'dan sahneyi devraldığını görürüz. Babası konuşmaya başlayınca Natalya sessizleşir. Çubukof-Lomof diyaloglarında Natalya açısından dikkat çeken konu baba ve kız arasındaki benzerliktir. Olaya yaklaşımları, algılama biçimleri ve verdikleri tepkiler birebir benzemektedir

Yazar burada özellikle Natalya'ya babasının sözlerini tekrarlatmıştır.

Lomof'un çıkışıyla baba kız olay hakkında konuşmaya başlarlar. Çubukof öfkeyle Lomof'un geliş nedeninin Natalya ile evlenmek istemesi olduğunu söyler. Natalya'nın bu habere verdiği tepki hem seyirci için, hem babası için, hem de kendisi için şaşırtıcıdır.

Natalya'nın bu hali histerik bir tepkidir. Bu tepki kesinlikle dışıdır. Bu tepkiyi verirken babasından değil kendi iç dünyasından yola çıkmıştır. Yalnızlığı, cinsel kimliği ve cinsel açlığı ortaya çıkar. Böyle bir durum karşısında bastırılmış duyguları birdenbire açığa çıkmıştır.

Kızının bu halini gören çaresiz baba hemen Lomof'u geri getirmek için çıkar.

Lomof geri geldiğinde artık bambaşka bir Natalya vardır.

Artık Natalya için az evvel büyük bir mücadele verdiği çayırın hiçbir önemi kalmamıştır. Uysallaşmış ve yumuşamıştır. Bunun nedeni, evlilik teklifi ile

karşılaşmanın onda uyandırdığı kadınsı duygulardır. Mutlu, heyecanlı ve olabildiğince zariftir. Karşı tarafa ne kadar iyi bir eş olabileceğini kanıtlamak ister adeta.

Fakat karşı taraf hiç de beklediği gibi davranmaz. Natalya büyük bir hayal kırıklığı içindedir. Bunun getirdiği duygusallık ve babasından miras kalan inatçılığı, hırsı ve atılganlığı sonucunda yine İvan Vasilyeviç'le kavga ederken bulur kendini.

Daha öncekine benzer olaylar yaşanır. Kıyamet kopar, baba gelir, herşey daha beter bir hal alır.

Ve Lomof bayılır. Bunu fark eden Natalya paniğe kapılır. İvan Vasilyeviç'in öldüğünü düşünür. Yeni bir kriz geçirir. Baba duruma el koyar, İvan'ı kendine getirir ve Natalya'yı fark etmesini sağlar.

En sonunda Natalya her ne kadar sorulması mümkün olmasa da büyük bir mutlulukla evlenme teklifini kabul eder.

3. BÖLÜM :

UYGULAMA ÇALIŞMASI

3.1 Natalya Stepanovna rolünün yorumlanması :

"Bir Evlenme Teklifi"¹⁵ oyununda, durumun ve krizin doğmasında, kişilerin karakter özellikleri etkin olduğu için, oynadığım Natalya Stepanovna karakterini en ince ayrıntısına kadar ele almaya çalıştım. Bu bölümde replikler üzerinden giderek bu roldeki yorumumu aktarmayı hedefledim.

(Natalya Stepanovna girer)

NATALYA : Oh, demek yalnız siz varsınız. Oysa babacığım, "İçeri git, tüccar gelmiş, sana cicilerini gösterecek" dedi. Neyse. Nasılsınız İvan Vasilyeviç?¹⁶

Natalya'nın bu giriş cümlesi, bütüne bakıldığı zaman oldukça ironiktir. Seyirci açısından durum evde kalmış bir kızla onu istemeye gelen taliplisinin ilk karşılaşmasıdır. Ve kız beklenen kibarlıktan uzak bir ruh haliyle karşılar bu misafiri."İçeri git, tüccar gelmiş, sana cicilerini gösterecek"¹⁷ repliğini inceden Lomof'un kıyafetine bir atıfta bulunarak söylemeyi seçtim. Bunun ilk andan itibaren Natalya'nın sözünü sakınmazlığını gösterebileceğini düşündüm.

Ayrıca bu konuşmadan Natalya'nın Lomof'un geliş nedeni konusunda fikri olmadığı anlaşılmaktadır.

¹⁵ a. g. e. ,s: 89

¹⁶ a. g. e. ,s: 93

¹⁷ a. g. e., s: 94

NATALYA : Giysimin kusuruna bakmayın; böyle önlükle çıktım karşınıza. Nohut ayıklıyorduk da. Çoktandır görünmüyordunuz. Oh lütfen oturun. (Oturlar) Bir şeyler yemek ister misiniz?

LOMOF : Hayır, teşekkür ederim. Yedim.

NATALYA : O halde , isterseniz sigara içebilirsiniz.(Lomof içmez) Hava da bugün çok güzel. Ama dün çok yağışlıydı, yanaşmalar çalışamadı. Siz ne kadar ot kaldırdınız ambara? Ben aç gözlülük edip hepsini biçtirdim, ama içim pek rahat değil. Yağmur belki de iyi gelirdi değil mi? Beklemeliydim. Fakat siz niye böyle resmi giyinmişsiniz? Yoksa balo falan mı var? Tabiatıyla, çok yakışmış olduğunu söylemeliyim. Ama söylesinize niye böyle giyindiniz?¹⁸

Bu konuşmada Natalya'nın konuşkan ve anaç yapısını görürüz.

“Siz ne kadar ot kaldırdınız ambara?”¹⁹ sorusundan itibaren onun aç gözlü tarafıyla karşılaşırız. Bir günlük yağmurun otları ne kadar büyütebileceği düşünülürse, Natalya'nın ne kadar küçük bir zarar için hayıflandığı anlaşılabilir. Bu Natalya'nın küçük hesaplar yapan tarafını görmemi sağladı.

Lomof'a yönelttiği soruları biraz önce kıyafetiyle ilgili yaptığı inceden alayın bir telafisi duygusuyla söylemeyi seçtim. Bu Natalya'nın zaman zaman kabalığa varan sözünü sakınmazlığının onun art niyetle yaptığı birşey değil, ilişki kurmayı bu şekilde sağlayabildiğini görmemi ve göstermemi sağladı.

LOMOF : Şey... görüyorsunuz aziz Natalya Stepanovna, gerçek şu ki,buraya sizden...şey, bakın dinleyin beni, tabii, sizin için muhtemelen sürpriz olacak ve belki de kızacaksınız, fakat...(Kendi kendine) Hay allah, amma da soğuk burası be!

NATALYA : Evet, ne demek istiyorsunuz?(Duruş) Evet?

¹⁸ a. g. e. , s: 94

¹⁹ a. g. e. , s: 94

LOMOF : Kısaca anlatmaya çalışacağım. Efendim,biliyorsunuz, aziz Natalya Stepanovna, sizleri çocukluğumda beri, hatta, nasıl derler, tanımak şerefine nail oldum, ailenizi. Malını mülkünü bana miras bırakan müteveffa halam, eniştem, ki biliyorsunuz, babanıza ve müteveffa annenize derin bir saygı duyarlardı. Lomof'lar, Çubukof'lar daima birbirlerine dosttular. Hatta akrabaydılar da diyebilirsiniz. Ve tabiatıyla, biliyorsunuz, tarlalarımız yan yanadır. Hatta benim Öküz Çayırı...

NATALYA : Sözüni kesmekten nefret ederim ama, azizim İvan Vasilyeviç, yanılmıyorsam “benim Öküz Çayırı” dediniz. O yerin gerçekten sizin olduğundan emin misiniz?

LOMOF : Elbette, eminim.

NATALYA : Ne demek eminim? Orası sizin değil, bizim.

LOMOF : Oh, hayır aziz Natalya Stepanovna, orası benimdir.

NATALYA : Hay Allah, bir yaşıma daha girdim! Bu fikri nereden aldınız?

LOMOF : Nereden mi? Bakın, ben, sizin kayın ağaçlarıyla, bataklıkın arasına kama gibi girmiş olan Öküz Çayırı'ndan söz ediyorum.

NATALYA : Evet, muhakkak; ama orası bizimdir.

LOMOF : Oh hayır, yanılıyorsunuz aziz Natalya Stepanova, orası bizimdir.

NATALYA : Oh, herhalde buna inanmamı istemezsiniz?²⁰

Natalya öncelikle misafirinin geliş nedenini anlamaya çalışmaktadır. Fakat Lomof karşısında öyle heyecanlı ve tutuktur ki Natalya -onun kendisi söyleyemese de- bir şey isteyeceğini anlar. Ben dinlerken Natalya'nın bastırıldığı içgüdüleri sayesinde, Lomof'un kendisini istemeye geldiğini bir an için de olsa aklından geçirmesini tercih ettim.Ufak ta olsa bir beklentiyle. Bu, daha sonra konu toprağa gelince Natalya'nın keskin ve sert tavrını içimde tetikledi.

²⁰ a. g. e. , s: 95

Natalya'nın –Öküz Çayırı- dendiği anda ki adeta tüyleri diken diken olan bir kirpiye benzer tavrı onun mülkiyetle olan ilişkisini görmemi sağladı. Bu sahneyi hırslı, kendinden emin ve baskın bir şekilde yorumladım.

LOMOF : Fakat vasiyetnameyi gösterebilirim Natalya Stepanovna.

NATALYA : Siz benimle alay ediyorsunuz.Hey allahım! Bu topraklar yüz yıldır bize ait. Oysa siz tutup, birdenbire, bize ait olmadığını söylüyorsunuz. Neniz var İvan Vasilyeviç? Bu on beş dönümlük, değeri üç yüz ruble bile olmayan tarlanın sözü edilemez kuşkusuz ama, haksızlığa katlanamıyorum . Evet, katlanamıyorum haksızlığa.²¹

Bu konuşmada Natalya'nın sosyolojik olarak bağlı bulunduğu sınıfın içinden konuştuğunun vurgulandığını gördüm. Köklü bir aileden geliyor ve buna saygı duyulmasını istediğini ifade ediyordu. Tarlanın kendisi için maddi değerinden çok manevi değerinin önemi olduğunu söylese de, oyunun bütününe bakıldığında Natalya'nın bu sözleri hırsından ve inadından sarfettiğini açıkça görebiliriz, ben de bu duygularla oynamayı tercih ettim.

LOMOF : Fakat beni dinlemelisiniz mutlaka. Babanızın dedesinin köylüleri, tuğla pişirmek istemişler halamın ninesine; halamın ninesi de iyilik olsun diye...

NATALYA : Bütün bu söyledikleriniz, bu halalar, dedeler, nineler falan filan; hep saçma! Çayır bizimdir! Bu konuda söylenecek söz, bu kadar!

LOMOF : Hayır,benimdir!

NATALYA : Bizimdir!Bu konuda iki gün laf etseniz de, on beş frak kuşanıp, yirmi çift eldiven giyseniz de orası bizimdir, bizimdir, bizimdir!²²

²¹ a. g. e. ,s: 96

²² a. g. e. , s:96

Bu Natalya'nın kendi ait olduğu sınıfa, köklü ailesine saygı duyulmasını isterken bu saygıyı kesinlikle karşı tarafa göstermeyecek kadar öfkesinin yükseldiği anlardan biridir. Ben burayı canlandırırken sesimi yükseltmek yerine, her an sesimi yükseltebilirmişim hissini ve bunu yapmamın karşı taraf için iyi olmayacağı tehdidini vermeyi tercih ettim. Bunun nedeni, hem karşımdaki oyuncunun inatçı ama ezik tavrına reaksiyon olarak, hem de olayın tırmanışı açısından az sonra olacakları göz önüne aldığımında, henüz sesimi yükseltmemin doğru olamayacağını düşünmemdi.

LOMOF : Natalya Stepanova ben çayırmı istemiyorum. Ben sadece prensip üzerinde duruyorum. Eğer istiyorsanız orayı size verebilirim.

NATALYA : Size asıl ben verebilirim. Çünkü orası bizimdir. Bu konuda söylenecek söz, bu kadar! Fakat şunu da söyleyebilirim azizim İvan Vasilyeviç, davranışınız çok acayip. Şu ana kadar sizi iyi bir komşu, hatta dost bilirdik. Nitekim geçen yıl size harman makinemizi vermiştik de, bizim buğdayı kasıma kadar içeri alamamıştık. Şimdi de kalkmış çingenelelere davranır gibi davranıyorsunuz bize. Benim toprağımı bana vermek! İşe bakın! Buna komşuluk denmez; arsızlık denir buna. Düpedüz, tam anlamıyla...²³

Bu kısım Natalya Stepanovna'nın tartışmayı kazanmak uğruna sözünü hiçbirşeyden sakınmayacağını gösterir. Söylenecek söz bu kadar demesinin hemen ardından -öfkesi artık o kadar yukarıdadır ki- kendini tutamayarak tekrar konuşmaya başlar. Uzun zaman önce yaptığı iyiliği karşı tarafa hatırlatarak üstünlük sağlamaya ve biz sizi iyi bir komşu bilirdik derken kendisinin ne kadar iyi bir komşu olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Tansiyon iyice yükselmiştir. Natalya artık hakaret etmeye

²³ a. g. e. , s: 97

başlar. Kadınlara has çenebazlığa ve karşılık vermedeki çevikliğe fazlasıyla sahiptir. Sert tavırlı ve baskındır. Ağzından çıkan hiçbir şeyi kontrol edemez haldedir.

LOMOF : Ya, demek siz beni zorba sanıyorsunuz ha? Buraya bakın aziz bayan, ben şimdiye kadar kimsenin toprağını zorla almadım. Kimse de şu anda böyle bir halt ettiğimi söyleyemez. (gidip çabucak su içer) Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA : Yalan! Bizimdir!

LOMOF : Benim!

NATALYA : Yalan! Size, bizim olduğumu ispat edeceğim. Orakçılarımızı göndereceğim şimdi oraya.

LOMOF : Anlamadım?

NATALYA : Orakçılarımı göndereceğim bugün oraya!

LOMOF : Tekmeyle kovarım onları!

NATALYA : Sıkıysa! Cesaretiniz varsa!²⁴

Artık karşı tarafın inadı karşısında taktik değiştirerek sadece sözle değil aksiyonuyla da tehdit etmeye karar verir.

LOMOF : (Kalbini tutar) Öküz Çayırı benimdir, anlıyor musunuz, benim!

NATALYA : Lütfen bağırmayın! Evinizde istediğiniz kadar bağırabilirsiniz ama, burada kendinize hakim olun.²⁵

Burada Natalya : burası benim evim, iyi, sakın, saygıdeğer insanların yaşadığı bir yer, senin alışık olduğun bir durum değil belli ki, haddini bil! Demek istemektedir aslında. Öfkeden gözü kararmıştır.

²⁴ a. g. e. , s: 97

²⁵ a. g. e. , s: 98

LOMOF : Eğer kalbim böylesine çarpmasaydı, eğer kan tepeme çıkmasaydı, sizinle böyle yumuşacık, efendi efendi konuşmazdım. (Bağırır) Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA : Bizim!

LOMOF : Benim!

NATALYA : Bizim!

LOMOF : Benim!²⁶

Krizin en yüksek olduğu an. Artık Natalya da Lomof da neredeyse birbirlerini parçalamak üzeredirler. Bu kısmı enerjisi ve temposu son derece yüksek oynadım. Bu hem metnin sağladığı bir olanaktı, hem de karşımdaki oyuncuya verdiğim reaksiyondur.

ÇUBUKOF : N' oluyor burada? Ne diye bağırıyorsunuz?

NATALYA : Babacığım, lütfen bu baya söyler misiniz? Öküz Çayırı kimindir? Onun mu? Bizim mi?²⁷

Babasının gelişiyile Natalya'nın karakterine dair bir katman daha oluştuğunu görürüz. Natalya'nın babasını görür görmez geçtiği tavrı, küçük bir kız çocuğunun topunu vermeyen arkadaşını ebeveynine şikayet etmesi gibi düşündüm. Bu, Natalya-Çubukof ilişkisinin nüvelerini göstermek için seçtiğim bir andı.

LOMOF : Görürüz! Mahkemeye vereceğim sizi. Göstereceğim size!

ÇUBUKOF : Mahkemeye mi vereceksiniz? Pekala, verin bakalım mahkemeye. Ve daha bir sürü. Ben zaten bilirim sizi, mahkemeye vermek için fırsat kolluyordunuz. Ve daha bir sürü vesaire. Sizi düzenbaz, şirret, sizi! Bütün soyunuz böyleydi zaten.

Topunuz!

²⁶ a. g. e. , s: 98

²⁷ a. g. e. , s: 98

LOMOF : Soyumu bu işe karıştırmayın! Lomof'lar daima namuslu ve asildi. Hiçbiri dedeniz gibi emanate hıyanet etmedi.

ÇUBUKOF : Lomof'ların hepsi de zirdelidir, topu birden!

NATALYA : Topu birden!

ÇUBUKOF : Dedeniz bir ayyaştı. Sonra o, mimarla kaçan halanızdan ne haber? Ve daha bir sürü .

NATALYA : Ve bir sürü!

LOMOF : Sizin ananız da kamburdu!(Kalbini tutar) Oh, kalbim çarpıyor...Başım dönüyor. İmdat! Su!

ÇUBUKOF: Babanız su katılmamış bir kumarbazdı !

NATALYA : Halanız da skandallar kraliçesiydi!

LOMOF : Sol ayağıma inme indi. Siz fesatsızsınız...Oh, kalbim! Herkes biliyor son seçimlerde çevirdiğiniz do...yıldızlar uçuyor etrafımda. Nerde şapkam?

NATALYA : Aşağılık! Çirkef!

ÇUBUKOF : İki yüzlü, çirkef!

LOMOF : İşte şapkam...Oh, kalbim...Kapı nerde? Nasıl çıkarım buradan?...Oh, galiba ölüyorum...Ayaklarım dolanıyor.(Kapıya gider)

ÇUBUKOF : Bir daha evime ayak basayım deme sakın!

NATALYA : Git bakalım mahkemeye! Görüşürüz! (Lomof güçlkle çıkar) ²⁸

Bu sahne Natalya'nın kendisine model olarak babasını aldığı görmemize olanak sağlar. İlişki kurma biçimini, olaylara yaklaşımını, ve tepki vermeyi babasından öğrenmiştir. Bunda annesini kaybetmiş olmasının etkisi olduğunu düşünebiliriz. Bu nedenle Natalya'nın maskülen bir tarafı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu taraf özellikle Lomof'la yalnızken daha

²⁸ a. g. e. , s: 100 - 101

baskındır. Babasının gelişiyle Natalya'nın ilk tepkisinin sığınma olduğunu söyleyebiliriz. Daha sonra ise yine babasından aldığı kuvvetle Lomof'a hakaret etmeye başlar.

Bu bağlamda oyunun bütünündeki tavrımı belirlerken Çubukof'un sahnelerini dikkatle inceledim.

Yazar baba kıza aynı sözleri söyletmiştir. Ben bu replikleri Çubukof'u oynayan partnerimin seçimlerine uygun bir şekilde oynadım. Bunun, ilişkinin seyirci tarafından net olarak algılanmasına yardımcı olacağını düşündüm.

ÇUBUKOF : ...Bu şalgam, bu aptal tavuk, kalkmış bir de teklifte bulunuyor; hem de ne teklif?

NATALYA : Ne teklifi?

ÇUBUKOF : Ne teklifi olacak?Sana evlenme teklifi!

NATALYA : Evlenme teklifi mi? Bana? Neden daha önce söylemedin bunu bana?

ÇUBUKOF : İşte bu yüzden o resmi kılığa bürünmüş o doldurulmuş bumbar, o kurutulmuş lahana.

NATALYA : Bana evlenme teklifi ha? Oh! (Bir koltuğa düşüp, ağlamaya başlar)

Çağır onu , çağır! Getir buraya! Çağır onu!Ohhh!

ÇUBUKOF : Kimi getireyim? Kimi çağırayım?

NATALYA : Çabuk, çabuk! Hastalanıyorum. Getir onu .(Tamamen isteriye tutulur)

ÇUBUKOF : Neden? N'oldu sana?(Başını tutar) Ah ne aptalım! Kendimi vuracağım! Asacağım kendimi! Kızı kısmetinden ettim.

NATALYA : Ölüyorum. Getir onu!

ÇUBUKOF : Peki, peki, şimdi! Yalnız bağırma!(Çıkar)

NATALYA : Ne yaptılar bana?Bulun onu! Getirin geriye! Getirin buraya! (Duruş. Çubukof girer)

ÇUBUKOF : Geliyor, yılan! Ve daha bir sürü! Off! Sen konuş onunla; benim konuşacak halim yok.²⁹

Natalya'nın bu hali histerik bir tepkidir. Histeri kelimesinin etimolojik kaynağı, latince “husteros” yani rahimdir.

“ Genellikle 30 yaş altındaki kadınlarda görülen, psişik ve motor bozukluklar, özellikle duygusal reaksiyonlarda taşkınlık, hareket bozuklukları, geçici kişilik değişimi ve çeşitli sistemlere ait psikosomatik şikayetlerle belirgin nevroz şekli. Bir hastalık olarak ilk defa Hipokrat tarafından teşhis edilmiştir ve yine ismini de Hipokrat vermiştir. Hipokrat bu hastalığı ilk olarak kadınlarda bulgulayıp, hastalığın kadın rahminin uterus isimli bölümünün yarattığı bir buhran olarak açıklamıştır.”³⁰

Bu tepki kesinlikle dişidir. Peki bu kadar sert ve erkeksi görünen Natalya nasıl böyle bir tepki verebilmiştir? Bu sorunun cevabı açıktır, çünkü Natalya böyle bir duruma tepki verirken, bunu, kendine model aldığı baba figürünün dışında bir yerden yapmıştır. Bu onun kendine ait bastırıldığı iç dünyasıdır. Yalnızlığı, cinsel kimliği ve cinsel açlığıdır. Natalya artık evlenmek istemektedir ve utangaçlığı dolayısıyla bunu babasına ifade edememiştir. Böyle bir durum karşısında bastırılmış duyguları birdenbire açığa çıkmıştır. Bu kriz anını canlandırırken böyle bir alt metinden yola çıktım. Enerjimin şaşırtıcı ve korkutucu olmasından çekinmedim.

²⁹ a. g. e. , s: 101, 102

³⁰ Aykonaç, A, *Psikolojide İnsan Modelleri*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1993, s :63

LOMOF : Bu ne çarpıntı...Oh kalbim...Ayaklarım tamamen uyuştı. Böğürümü bir şeyler didikliyor.

NATALYA : Bizi bağışlayın İvan Vasilyeviç . Fazla sinirliydik. Öküz Çayı sizindir.

LOMOF : Kalbim çok fena çarpıyor. Çayırim! Kirpiklerim! İki birden seyiriyor.

NATALYA : Evet , çayır tümüyle sizindir, evet, sizin. Lütfen outrun.(Otururlar) Kuşkusuz biz yanıldık.

LOMOF : Benim münakaşam prensipten ötürü. Yoksa çayırın önemi yok benim için, sadece prensip...

NATALYA : Oh evet, tabii prensip evet , asıl konu bu. Fakat başka şeylerden söz edelim artık.

LOMOF : Ayrıca elimde delil de var. Bakın, halamın ninesi, bu çayı, sizin babanızın dedesine...

NATALYA : Evet, evet, evet; unutamıyorum artık bunları. (Kendi kendine) Ona ne söyleyeceğimi bilsem? (Lomof'a) Yakında ava çıkacak mısınız?³¹

Bu sahnede daha önce göstermeye çalıştığım Natalya Stepanovna portresinin dışına çıkarak onun daha yumuşak, pozitif ve yapıcı tarafını göstermeye çalıştım. Evlenme teklif etmesi için karşı tarafı yüreklendirmek benim motivasyon noktamdı. Bunun için ava çıkmak repliğini kadın erkek ilişkisine gönderme yaparak çift anlamlı olarak söylemeyi seçtim.

LOMOF : Harmandan sonra keklik avına çıkacağım...Fakat, oh azizem, bilmem başıma gelenleri duydunuz mu? Köpeğim Ok'u bilirsiniz, değil mi? Hah! Simdi topallıyor.

NATALYA : Çok yazık! Neden?³²

³¹ Çehov, A. ,a.g.e., s : 102, 103

³² a. g. e. , s: 103

Karşı tarafın kast edilen manayı değil sorunun direk anlamını algıladığını görünce ufak bir bozulma anı ama sonra daha da yumuşayan bir tavır göstermeyi seçtim.

LOMOF : Bilmem. Ya ayağını burktu, ya kavga falan etti. (İç çeker) En iyi köpeğim! Verdiğim parayı bir bilseniz. Mironov'a 125 ruble ödedim, onun için.

NATALYA : Çok vermişsiniz İvan Vasilyeviç.

LOMOF : Bilakis, az bile. Harika bir köpek.

NATALYA : Fakat babam, Ok'tan daha iyi olan Yay için sadece 85 ruble verdi.³³

Buradaki tonumun, özellikle karşı tarafa ters davranmak için değil, tamamen kendiliğinden lafın gelişi denebilecek şekilde olmasına dikkat ettim. Fikrini açıkça söylemek Natalya'nın doğasında vardı.

LOMOF : Yay mı, Ok'tan daha iyi? Laf mı bu şimdi? (Güler) Yay, Ok'tan daha iyi!

NATALYA : Tabii iyidir. Kuşkusuz henüz genç ama, görünüş ve soy bakımından Volçaneski'de bile yoktur öylesi.³⁴

Natalya yavaş yavaş kızmaya başlar, Lomof'la kesinlikle farklı duygular içindedir. Evlilik teklifi beklerken karşısında köpeklerden bahseden bir adam vardır. Bu onda endişe ve öfke uyandırır. Ama sakin olmaya ve sabırlı davranmaya çalışır.

LOMOF : Afedersiniz Natalya Stepanovna, onun çarpık suratlı olduğunu unutuyorsunuz. Bu tip köpekler iyi avlanamaz.

NATALYA : Yay demek çarpık suratlı ha? Bir yaşıma daha girdim!

LOMOF : İnanın, alt çenesi, üst çenesinden daha kısadır.

³³ a. g. e. , s: 103

³⁴ a. g. e. , s: 104

NATALYA : Ölçtünüz mü?

LOMOF : Evet. Ama yakalamaya gelince...

NATALYA : Önce bizim Yay soyludur. Soyu üstüne de yoktur. Donanım'la Kuşanım'ın yavrusudur. Sizin ucubenin ise soyu sopyu yoktur. Sütçü beygiri gibi yaşlı ve yıpranmıştır.³⁵

Bu inattan dolayı Natalya'nın da sabrı taşar. Mesele inat etmekse Natalya'da bu duygudan fazlasıyla bulunmaktadır. Öyleyse kısasa kısas! Motivasyonum bu doğrultuda oldu. Köpeklerin soylarını karşılaştırırken yine çift anlamlı bir ifade kullandım. "Yay " ³⁶Natalya'ydı "Ok"³⁷ ise İvan Vasilyeviç.

LOMOF : Yaşlı olabilir ama, onu beş Yay'a değişmem. Nasıl münakaşa edebiliyorsunuz bu konuda, anlamıyorum. Ok, tam bir köpektir. Yay ise gülünç! Kime bakarsanız bir Yay'ı vardır. Her çalının altında bulabilirsiniz. O tip köpeklere 25 ruble verseniz bile, aldanmış olursunuz.

NATALYA : Bugün sizi şeytan çarpmış İvan Vasilyeviç. Her şeyde bir terslik çıkarıyorsunuz. Önce çayırın kendi malınız olduğunu söylediniz. Simdi de Ok, Yay'dan iyidir diyorsunuz. İnsan ne söylediğini bilmeli. Ayrıca siz de çok iyi biliyorsunuz ki, Yay Ok'tan yüz kez daha iyidir. Neden tersini söylüyorsunuz?³⁸

Bu bir barış çağrısıdır aslında. Bu kısmı durumun elverdiği ölçüde yumuşak ve duygusal bir şekilde canlandırmaya çalıştım. Çaresizlik de, hissettiğim duygulardan biriydi.

³⁵ a. g. e. , s: 104

³⁶ a. g. e. , s: 104

³⁷ a. g. e. , s: 104

³⁸ a. g. e. , s: 104

LOMOF : Bakıyorum, beni ya aptal, ya kör sanıyorsunuz, Natalya Stepanovna.

Sözün kısası, sizin Yay çarpık suratlıdır.

NATALYA : Değildir!³⁹

Son attığı adımda karşılık göremeyince artık Natalya çileden çıkar ve bağırmağa başlar.

LOMOF : Ne diye bağırıyorsunuz han'fendi?

NATALYA : Saçmalıyorsunuz da ondan! Korkunç bir şey bu. Sizin Ok yakılacak kadar yaşlandığı halde, tutmuş Yay'la karşılaştırıyorsunuz.

LOMOF : Af edersiniz, artık devam edemeyeceğim. Kalbim... Çarpıntılar bastı gene.

NATALYA : Biliyordum zaten, mim koymuştum: tartışan avcıların, çoğu, hiçbir şey bilmeyenlerden çıkıyor.⁴⁰

Anlaşılamamak Natalya'da öfke doğurur, o kendisini mağdur hissetmesine karşın birdenbire karşı taraf sızlanmaya başlar. Burada avcı kelimesini yine çift anlamlı kullandım. Avcının bir diğer anlamı, erkekti.

LOMOF : Lütfen! Susun biraz! Kalbim duracak nerdey... (Bağırır) Susun!

NATALYA : Hayır! Yay'ın Ok'tan yüz kez daha iyi olduğunu söylemediğiniz sürece susmayacağım!

LOMOF : Yüz kere daha kötü! Başım... Gözlerim... Omuzlar...

NATALYA : Sizin Ok nerdeyse ölecek!

LOMOF : (Ağlar) Susun! Kalbim patlayacak.

NATALYA : Susmayacağım! (Çubukof girer)⁴¹

³⁹ a. g. e. , s: 105

⁴⁰ a. g. e. , s: 105

⁴¹ a. g. e. , s: 105

Bu sahnenin bütününde yazar aslında Natalya ve Lomof üzerinden, gözlemlediği karı-koca ilişkisi içindeki ego savaşlarına ironik bir yaklaşımda bulunmuştur. Köpeklere verdiği isimler oldukça manidardır. Ok ve Yay. Yay'ın kadın (Natalya) Ok'un da erkek (Lomof) olduğunu düşünürsek hatta böyle bir okuma yaparsak sanırım anlatmak istediğim açıkça ortaya çıkar. Biri olmadan diğersinin de varolması düşünülemez. Yay oku fırlatır ve ok hedefini bulur. Eros'un oku gibi.

ÇUBUKOF : Evet, ne biçim avcısınız siz? Siz hayvanların peşinden koşacağınıza bu çarpıntılarınızla evinizde oturmalsınız. Av kim, siz kim? Siz varsa yoksa insanlarla münakaşa edin, köpeklerine laf edin. Ve daha bir sürü. Allah aşkına tepem atmadan konuyu değiştirin! Siz avcı falan değilsiniz!

LOMOF : Ya siz, avcı mısınız? Ha ? Siz ava, Kont'a dalkavukluk etmek, onu bunu çekiştirmek, entrika çevirmek ve kumpas.. Oh kalbim! Siz kumpasçısınız, bu'sunuz siz!

ÇUBUKOF : Ne dedin bakayım! Ben mi kupasçı, dalavereciyim ha? (Bağırır)

Kapayın çenenizi!

LOMOF : Dalavereci!

ÇUBUKOF : Süt kuzusu! Yavru köpek!

LOMOF : İhtiyar sıçan! Cizvit!

ÇUBUKOF : Kapayın çenenizi, yoksa sizi keklik gibi vururum! Ahmak!

LOMOF : Herkes bilir ki –oh, kalbim– karınız döverdi sizi... Oh ayaklarım...

başım... yıldızlar uçuyor... Bayılıyorum! (Koltuğa düşer) Çabuk, bir doktor!

(Bayılır)

ÇUBUKOF : (Üstüne gider, teskin edici) Muhallebi çocuğu! Hanım evladı! Aptal!

Hastalanıyorum! (Su içer) Ben hastayım!

NATALYA : Ne biçim avcısınız siz? Atın üstünde bile duramazsınız! (Babasına)

Babacığım, n'oldu buna böyle? Bak baba ! (Çığlık atar) İvan Vasilyeviç! Öldü!

ÇUBUKOF : Şok geçiriyorum. Nefes alamıyorum... biraz hava... hava ver bana!

NATALYA : Öldü! (Lomof'u sarsar) İvan Vasilyeviç! Ne yaptınız bana? Öldü! (

Koltuğa düşer, çığlık çığlığa) Bir doktor! Doktor! Bir doktor!

ÇUBUKOF : Ohh... Nen var? N'oldu?

NATALYA : (İnler) Öldü! Öldü!⁴²

Bu büyük kavga içinde Natalya'nın çaresizlik ve öfke hissettiğini düşündüm. Herşeyi durdurmak istiyor ama bunu yapması mümkün değil. Zaman zaman babasına zaman zaman Lomof'a kızıyor. Kavgayı izlerken motivasyonum bu yönde oldu. Biz rejî olarak Lomof'un bayıldığı anda Çubukof'unda fenalaşmasını gördük . Kızın o anda ilk olarak hangisinin yardımına koşacağını (yani aslında kimi seçtiğini) seyirciye göstermek istedik. Ve Natalya'nın Lomof'u seçiminin simgesel anlamı artık evliliğe adım atmasıydı.

LOMOF : (Ayağa kalkar) Ha? Ne?Kim?

ÇUBUKOF : Kabul ediyor. E hadi? Hadi aptal, öpsene kızı!

NATALYA : Yaşıyor! Evet, evet, kabul ediyorum.

ÇUBUKOF : Hadi öpün birbirinizi!

LOMOF : Ha? Öpmek mi? Kimi? (Öpüşürler) Güzel!Yani , afedersiniz, n'oldu? Oh, nihayet anladım...Kalbim...Yıldızlar...Çok mutluyum Natalya Stepanovna. (Kızın elini öper) ayaklarım uyuşuyor.

⁴² a. g. e. , s: 107 - 108

NATALYA : Ben...ben de mutluyum⁴³

Natalya artık aşık olmuş genç kız duygulanımı içindedir, büyük bir heyecan ve mutluluk yaşamaktadır.

NATALYA : E, belki şimdi Kabul edersiniz Yay'ın Ok'tan daha iyi olduğunu!

LOMOF : Bilakis, kötü.

NATALYA : İyi!

ÇUBUKOF : Aile saadeti şimdi başlıyor! Haydi şampanya içelim!

LOMOF : Kötü!

NATALYA : İyi! İyi! İyi! ⁴⁴

İnsani zaafllara sahip bu kutupların savaşımının sonunda iki güç de hem kazanır, hem kaybeder. Kazanan aynı zamanda yenik düşer. Yenik düşen aynı zamanda kazanmıştır. Seyirci oyunu çelişkili heyecanlar içinde seyreder ve sonunda bir uyumluluk duygusuna ulaşır.

3.2 Role çalışma süreci :

Oynanmak için “Bir Evlenme Teklifi” oyunu neden seçildi? Öncelikle bu kısa oyunun, Bahçeşehir Üniversitesi İleri Oyunculuk Bölümü'nde hocalarımız ve sınıf arkadaşlarımızla beraber edindiğimiz deneyimleri gösterebilme imkanını bize sunduğuna hemfikir olduk. Klasik bir yazar olması, hem hocalarımızın önerisi hem de bizim tercihimizdi.

Çalışmamıza, sahnede, okuma provaları yaparak başlamaya karar verdik. Sahnenin ortasına oturduk ve okumaya başladık.

⁴³ a. g. e. , s: 108, 109

⁴⁴ a. g. e. , s: 109

İlk andan itibaren rol arkadaşlarımla hissettiğimiz, metnin enerjisinin çok yüksek olduğu. Bunu, okumaya devam ederken, bir süre sonra hepimizin oturduğu yerden kalkarak sahnede yürümeye başlamasından ve sesimizi kullanmaya hakim olmamıza karşın gittikçe daha yüksek sesle okumaya başlamamızdan anlamak mümkündür. Enerjisi bu kadar yüksek bir metnin getirdiği kolaylıklar ve zorluklar üzerine konuşmaya başladık. Avantajı metnin, oyuncuyu da seyirciyi de diri tutan bir ritme sahip olmasıydı, dezavantajı bu ritmi yakalayamazsak iyi akord edilmemiş enstürüman gibi kulak tırmalayabilirdik.

Bu kaygı ile devam eden daha sonraki iki provamızın verimi düşüktü. Paniğe kapılmış üç oyuncu vardı sahnede. Kimse birbirine güven duymadığı için herkes kendi temposuyla okuyordu rolünü ve bu ciddi bir kakafoni oluşturuyordu.

Korktuğumuz şeyin içinde bulduk kendimizi.

Dördüncü prova gününü, düştüğümüz bu krizden çıkmak için çalışmalar yapmaya ayırdık.

Öncelikle konuştuk, herkes kendi yaşadığı sıkıntıyı paylaştı. Ben konuştukça ve arkadaşlarımı dinledikçe teksti yanlış bir noktadan algılamaya çalıştığımı fark ettim. Böyle bir hataya düşmemin temel nedeni, oyununun konusunu hafife almamdı. Anlaşılması gereken bir durum yoktu sanki benim için, herşey basitti; evlenmek isteyen bir adam, evlenmek isteyen bir kadın ve arada kalan baba.

Tekste bu şekilde yaklaşmak benim algımın, asıl yönlendirmem gereken noktadan uzaklaşmasına neden olmuştu. Benim yapmam gereken şey oynamaktı, oyuncu olarak oradaydım ve oyuncu olduğum için oradaydım. Bu bakış açısı geçirdiğim yüksek lisans süreci içinde, deslerimizde sık sık vurgulanmıştı.

Bundan sonra tüm provalara, artık kendime öğretmeyi ilke edindiğim, “şimdi ve burada” düşüncesiyle, tüm algılarımı açarak girmeye özen gösterdim.

Haluk Bilginer'in derslerde sıklıkla ifade ettiği gibi metin bir Őifreydi. Canlandırılacak rol ve oyunun barındırdığı durumlar çözümlenmeli, anlamaya çalışılmalıydı.

Fark ettiğim ettiğim nokta, durumun oluşmasında rol kişilerinin karakter özelliklerinin etkinliğiydi.

Bu nedenle canlandırmaya çalıştđım karakterin özelliklerini fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik açılardan en ince ayrıntısına kadar incelemeye aldım.

Önce durumu anlamaya, oynayacağım karakteri o durumda hayal etmeye çalıştım. Daha sonra provalarda kendimi rahat bırakmaya ve sonuçlarını farkedip bunları bilinçli ve seçilmiş ifadelere dönüştürmek için çabaladım.

Bu noktada zorlandđım konu bedenimle ilgiliydi. Karakterin yürüyüşü, hareketleri ve benzeri olguları içsel gözle görmek için oldukça uğraştım.

Ulaşmak istediğim nokta, role hayat verirken, içsel yüzeylerini, gözlerim, yüz ifadem ve sesimi kullanarak çizmek, gövdemi de kontrol ederek rolü mükemmelleştirmektir.

Okulda edinmiş olduğum deneyimlerden bu konuda bana doğaçlama yapmanın yardımcı olacağını biliyordum.

Bu noktada hocamız Doç. Dr. Çetin Sarıkartal'dan yardım istedik.

Öncelikle Çetin Sarıkartal'ın yönlendirmeleri ışığında yürüme çalışmaları yaptık. İlk olarak bir mana yüklemeksizin yürüdüğük. Ardından yönetmenin her rol için ayrı ayrı verdiği yönlendirmelerle olağandışı yürüyüşler denedik. Olağanın çok üstünde adımlar, geri yürümeler, farklı ritimler... Üst bedeninin alt bedenden farklı davrandığı yürüyüşler ve inorganik el pozisyonları. Bu çalışma rolün ritmine ve tavrına ilişkin o anda tam da anlayamadđım nüveler kattı. Bedenimin başkasına ait

bir parça da olabileceği fikrini taze tutmama yarayan bu egzersizlerden aldığım parçaları ister istemez oyunuma yerleştirdiğimi fark ettim.

Bu yürüme egzersizleri boyunca – ki provaların hiçbir aşamasında bunlardan tam olarak vazgeçilmedi- vücudumun belli noktalarını ayrı ayrı düşünüp, ağırlık merkezlerimi değiştirerek, ulaştığım sonucu oyunuma katmaya çalıştım.

Natalya Stepanovna için kimi zaman kalçalarımı kimi zaman göğüslerimi, kimi zaman rahmimi düşünerek yürüdüm.

Bu yürüyüş esnasında Çetin Sarıkartal'ın yönlendirmeleriyle diğer karakterlerle zaman zaman ilişki kurduk. Ama bu içinde söz bulunmayan salt gözlerimizle kurduğumuz bir iletişimdi. Bu, bizim, sahnede birbirimizi daha iyi fark etmemizi sağladı. Çünkü herkes birbirine o anda kesinlikle rolünün içinden bakıyordu. O anda Tansu'nun Lomof'unu, Natalya'ya bakan Lomof'u, Lomof'un gözlerinden Natalya'yı, Lomof'u oynatan Tansu'yu , Esra'nın Natalya'sını, Lomof'a bakan Natalya'yı, Natalya'nın gözlerinden Lomof'u ve Natalya'yı oynatan Esra'yı aynı anda görebiliyordum. Kendimi o anda oyun içindeki her türlü etkiye açık hissediyordum. Diğer oyuncular da aynı durumdaydı.

Bu bir etki tepki oluşturdu. Reaksiyonun bu oyunda temel oluşturduğunu fark etmemizi sağladı. Seyirci karakterin özelliklerini verdiğimiz reaksiyondan anlayabilirdi. Ancak bu sayede klişeden uzak ve özgün olabilirdik. Çünkü yazar aksiyonu belirlemişti, oynanması gereken kısım reaksiyondur. Özellikle Haluk Bilginer ve Ezel Akay'la yaptığımız derslerde bu bilgi bize verilmişti, Doç. Dr. Çetin Sarıkartal'la yaptığımız bu çalışma bu bilgiyi uygulamamız konusunda bize çok büyük katkı sağladı.

Bu çalışma da beni en çok şaşırtan duyguların kodlanmış hale gelmesiydi. Fiziksel belleğim duygusal belleğimi harekete geçiriyordu. Örneğin,

provada, doğaçlama çalışması sırasında keşfettiğim bir jest veya mimiği tekrar ettiğim zaman imgelemim de çalışmaya başlıyordu. Bu herhangi bir yerde alınan bir kokunun bambaşka bir mekanı çağrıştırması gibiydi. Bu durum sesime de yansiyordu ,yakaladığım bu farklı bedenden çıkan ses normal sesimden biraz daha pesti. Ama sesim oynarken bana yabancı gelmiyordu. Konuşma ritmim içinde bulunduğum durumlar içinde değişiyor olsa da genel olarak ortalama hıza sahipti. Bu durumu karşımdaki oyuncuyu çok iyi dinleyerek başarabiliyordum. Derslerimizde yine sıklıkla vurgulanan bir diğer konu da buydu; karşıdaki oyuncuyu dinlemek! Bu hem doğru reaksiyonu göstermek , hem de tempoyu yakalamak için vazgeçilmez bir kuraldı!

Ayrıca bu çalışmanın gzlemediğim bir başka etkiside oyuncuların gerekli olan ekip ruhuna yaklaşmalarını sağlamış olmasıydı, bu ister istemez sahnede birbirimize daha çok gvenmemize zemin oluşturmuştu.

Artık içim oldukça kolaydı. Yapmam gereken tek şey Çehov'un yazdığı sözleri yine bu sözlerin bende uyandırdığı etkiyle yarattığım karaktere sylettirmektir.

Bundan sonraki süreçte sık sık akış provası olarak yakaladığımız oyunları sabitlemeye yoğunlaştık. Tekrar ettikçe kendimizi daha rahat hissediyor ve yakaladıklarımızı pekiştirirken kendiliğinden bir gelişmede kaydediyorduk. Bu bizim için çok keyifliydi.

Bu çalışmanın bana en büyük katkısı, sahnede eksikliğini hissettiğim, bedenim özgür, rahat ve kontrollü kullanımı konusunda gösterdiğim gelişme oldu. Bedenin ve imgelemin birbirine olan etkisini deneyimlemek verdiği heyecanın yanında son derece öğreticiydi. Bu çalışmanın bilgimi ve özgüvenimi arttırdığını hissettim, içinde bulunduğum için çok mutluyum.

4. BÖLÜM :

SONUÇ

Bu çalışmada Natalya Stepanovna karakteri içinden aktarmaya çalıştığım deneyim, yazım sürecinde daha da katmanlandı. Bir oyuncu olarak kendimde fark ettiğim, çevremde de sıklıkla gördüğüm kuramsal olandan kaçmak, sadece pratiğe yönelmek, sanatın yalnızca bir yetenek işi olduğunu ve sahne üzerinde yapılan uygulamalarla geliştirilebileceğini düşünmenin bir yanlısıma olduğunu anladım.

Bu, oynarken farkındalığın yeterince gelişmemiş olmasından kaynaklanan bir durum , yaptığın şeyi anlatamamak ama herkesin seni anlamasını beklemek oldukça uzun bir bekleyiş olsa gerek.

Pratik ve teorik olarak bir bütünde ele aldığım bu çalışmada kendi özel deneyimimi aktarmayı , yaptığım şeyi anlatabilmeyi öğrendiğimi gördüm. Bu benim için gerçekten önemli bir gelişme oldu.

Çehov Kiselev'e Mektub'unda şöyle diyor:

*“Tek bir kötü adam, tek bir melek portresi yapmadım. (Yalnız soyтары çizmekten kendimi alamadım). Kimseyi suçlamadım, kimseyi aklamadım. İyi mi oldu bilmiyorum.”*⁴⁵

Ben de Çehov'un karakterlerine böyle bakmaya çalıştım.

Olumlu varsa olumsuz da vardı. Bundan kaçmak sadece durumu bütün boyutlarıyla kavrama keyfinin uzağında kalmak demektir.

Dengeyi keşfetmek bu çalışmanın bana verdiği en güzel sonuç ve en güzel hediye oldu.

⁴⁵ Şener, S., *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi, Ankara, 1998, s: 179

5. EK :

GÖREV DAĞILIMI

BİR EVLENME TEKLİFİ

Yazan : Anton ÇEHOV

Oyuncular:

Stepan Stepanoviç Çubukof: Mete HOROZOĞLU

İvan Vasilyeviç Lomof: Tansu BİÇER

Natalya Stepanovna: Esra KIZILDOĞAN

Gösterim Yeri: Fazıl Say Sahnesi

Gösterim Tarihi: 27 Haziran 2006

Gösterim Saati: 13.30

KAYNAKÇA

- 1) Çalışlar, A., *Tiyatro Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995
- 2) Bahtin, M., *Rabelais ve Dünyası*, çevirmen : Çiçek Öztekin. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
(2005
- 3) Brecht, B., *Oyunculuk Sanatı ve Dekor*, çevirmen : Kamuran Sıpal Say, İstanbul.
1982
- 4) Morris Eric and Hotckis J., *Rol Yapmayın Lütfen (Tiyatro ve Sinema Oyuncululuğunda Hazırlık)* çevirmen : İpek Bilgin, Ankara, 1998
- 5) Benjamin, W., *Pasajlar*, Yapı Kredi Yayınlar, çevirmen : Ahmet Cemal, İstanbul.
2004
- 6) Mimesis, *Tiyatro Çeviri ve Araştırma Dergisi*, Boğaziçi Üniversitesi. Sayı 6
- 7) Nutku, Ö., *Dram Sanatı*, Dokuz Eylül Üniversitesi. 1983
- 8) Şener, S. , *Yaşamın Kırılma Noktasında Dram Sanatı*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,
1997
- 9) Şener, S., *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi, Ankara, 1998
- 10) Çamurdan, E., *Çağdaş Tiyatro ve Dramaturgi*, Mitos Boyut Yayınları, İstanbul, 1996
- 11) Navaro , L. , *Beni Gerçekten Duyuyor Musun ?*, Ya-Pa Yayınları, 1987
- 12) Stanislavski, K., *Bir Karakter Yaratmak*, çevirmen : Suat Taşer, İleri Kitabevi, İzmir,
1993
- 13) Aykonaç, A. , *Psikolojide İnsan Modelleri*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1993